

Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai

2020-08-05 Nr. 29

Jogailos g. 14, LT-01116, Vilnius

El. p. taryba@kt.gov.lt

DĖL RIBOJAMOS PACIENTŲ TEISĖS PASIRINKTI AMBULATORINES SPECIALIZUOTAMS ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGAS GAUTI IR/AR BRANGIUOSIUS TYRIMUS BEI PROCEDŪRAS ATLIKTI KITOJE ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOJE

Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas numato pamatinę pacientų teisę pasirinkti asmens sveikatos priežiūros įstaigą (toliau – **ASPI**), su kuria teritorinė ligonių kasa (toliau – **TLK**) yra sudariusi sutartį dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų (toliau – **ASPP**), ir gauti privalomojo sveikatos draudimo garantuojamas **ASPP** (Sveikatos draudimo įstatymo 38 straipsnio 1 punktas).

Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas taip pat garantuoja pacientams teisę rinktis gydytoją, **ASPI** ir kt. (Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 4 straipsnis).

Aukščiau minėtos teisės įgyvendinimo tikslu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-636 patvirtintame Siuntimų ambulatorinėms specializuotoms **ASPP** gauti ir brangesiems tyrimams bei procedūroms atlikti įforminimo, išdavimo ir atsakymų pateikimo tvarkos apraše (toliau – **Aprašas**) nurodyta, kad išduodant siuntimą pacientas turi būti informuojamas, kuriose **ASPI** (pacientui turi būti nurodytos bent 3 **ASPI**) teikiamos atitinkamos **ASPP**, o pacientas pasirenka, kurioje **ASPI** pageidauja gauti siuntime nurodytas **ASPP** (Aprašo 14 p.).

Atkreipiame dėmesį, jog aptariama paciento pasirinkimo teisė užtikrina:

- sąžiningą konkurenciją tarp **ASPI** ir paskatą joms nuolat tobulėti, nes pacientai renkasi greitai prieinamas, kokybiškas ir saugias **ASPP**, taigi ir **ASPI**, užtikrinančias aukštą paskaugų teikimo kokybę, saugos ir aptarnavimo kultūros lygį, kuriose galima gauti **ASPP** kuo greičiau, t.y. tuomet, kai jų reikia;
- efektyvų **PSDF** biudžeto lėšų panaudojimą, nes **ASPI** yra skatinamos didinti teikiamų **ASPP** efektyvumą.

Pacientui įstatymais suteikta **ASPI** bei gydytojo pasirinkimo teisė neturėtų būti tik formali. Jai įgyvendinti privalo būti sudarytos realios sąlygos, t.y. pacientas turi būti tinkamai ir išsamiai supažindintas su galimybe gauti **ASPP** kitose **ASPI**, eiles reikiamoms **ASPP** bei kitų **ASPI** teikiamų paslaugų kokybe bei sauga, kad galėtų tinkamai priimti informuotą sprendimą pasirinkti vieną ar kitą **ASPI**, o, prireikus, pacientui turi būti suteikta pakankamai laiko:

- pasidomėti kitomis **ASPI** ir jose teikiamomis **ASPP**, jų kokybe bei sauga;
- pasidomėti kitose **ASPI** esančiomis laukimo eilėmis reikiamoms **ASPP**;

- pasidomėti kitų pacientų atsiliepimais apie ASPĮ, jų teikiamas ASPP;
- įvertinti gautą/surinktą informaciją ir priimti informuotą sprendimą dėl ASPĮ, kurioje būtų suteiktos pacientui reikiamos ASPP, o, esant būtinumui, pakeisti savo sprendimą atšaukiant ar pakeičiant registraciją atitinkamos ASPP, pvz., sužinojus apie trumpesnes laukimo eiles kitoje ASPĮ, įvertinus ASPĮ teikimų paslaugų kokybės skirtumus, kitų pacientų patirtis ir pan.

Nesudarius šių sąlygų pacientui, vargu ar galima teigti, jog pacientas turi realią pasirinkimo teisę, kurią įgyvendina priimdamas savarankiškai sprendimus, paremtus objektyvia informacija, galimybe gautą informaciją įvertinti, apmąstyti ir padaryti išvadas, lemiančias informuotą apsisprendimą ir sprendimo priėmimą.

Manome, kad paciento pasirinkimo teisė nepagrįstai yra ribojama Aprašo 6, 8, 11 ir 12 punktais, t.y. kai:

- pacientui, be jo aiškaus sutikimo, neišrašomas pagal Aprašo sąlygas pilnavertis siuntimas, su kuriuo galima kreiptis į bet kurią ASPĮ dėl ASPP;
- iš karto (to paties vizito metu) prašoma paciento priimti sprendimą, ar jis nori paslaugas gauti toje pačioje ASPĮ ar gydytojo nurodytose tam tikrose kitose ASPĮ (Aprašo 14 p.), t.y. pacientui neleidžiama savarankiškai po vizito pasidomėti kitomis ASPĮ ir jose teikiamomis paslaugomis, laukimo eilėmis, teikiamų paslaugų kokybe ir sauga, kitų pacientų atsiliepimais ir patirtimi, kt., ir šios informacijos pagrindu neskubant priimti apgalvotą sprendimą dėl ASPĮ, kurioje norėtų gauti ASPP.

Lietuvos privačių sveikatos priežiūros įstaigų asociacijos nariai, taip pacientų teises atstovaujančios organizacijos pastaruoju metu pastebi pacientų nusiskundimų skaičiaus didėjimą, kuriuose nurodoma, kad:

- kai kurios ASPĮ siųsdamos pacientus ambulatorines specializuotas ASPP gauti ir/ar brangiuosius tyrimus bei procedūras atlikti neinformuoja pacientų apie jų pasirinkimo teisę gauti ASPP kitose ASPĮ, o išrašo tik „vidinius“ siuntimus, pagal kuriuos apriboja pacientų teises rinktis ASPP kitose ASPĮ, susiaurindamos jų teises rinktis ASPP tik vienoje (toje pačioje) ASPĮ;
- pacientai per trumpą laiką turėdami ribotą informaciją iš siuntimą išrašančio gydytojo spaudimą pasirinkti ASPP tik toje pačioje ASPĮ, priėmė neteislingą sprendimą gauti paslaugas toje ASPĮ, nors atitinkamas ASPP, kaip paaiškėjo vėliau, galėjo gauti žymiai greičiau kitoje ASPĮ. Tačiau, neturint siuntimo, registracija kitoje ASPĮ, kurioje galima gauti paslaugas greičiau, negalima, o atskiro siuntimo gavimas reikalauja daug laiko - vėl būtina registruotis pas siunčiantįjį gydytoją (pas jį, kaip taisyklė, taip pat yra laukimo eilė) dėl atskiro siuntimo išrašymo;
- kai kurių ASPĮ administracijos yra pateikusios savo gydytojams nurodymus (kai kurias atvejais net rašytinius), draudžiančius gydytojams išrašyti pacientams siuntimus, leidžiančius jiems registruotis kitose ASPĮ dėl siunčiamų ambulatorinių specializuotų ASPP gavimo ir brangiųjų tyrimų bei procedūrų atlikimo.

Ši netobulos teisinės reglamentacijos suponuota ydinga praktika, ribojanti paciento teises rinktis ASPĮ ir gydytoją, ypač išryškėjo pasibaigus karantinui. Daugėja ASPĮ, kurios apriboja paciento pasirinkimo teisę minėtais „vidiniais“ siuntimais, praktiškai neišrašydamos pagal Aprašo sąlygas pilnaverčių siuntimų, leidžiančių pacientui pasirinkti ASPP kitoje ASPĮ, kurioje paslaugos pacientui priimtinesnės ir/ar greičiau suteikiamos. Tai ne tik pažeidžia pacientų pamatinę teisę pasirinkti ASPĮ, gydytoją, diagnostikos bei gydymo metodikas ir kt., bet ir riboja paslaugų prieinamumą, suteikimą laiku, taip pat pažeidžia ASPĮ sąžiningos konkurencijos sąlygas. Konkurencinę aplinką iškreipiantys teisinio reglamentavimo sprendimai suteikia tam tikrai grupei ASPĮ (ypač didžiosioms, didelį paslaugų spektrą teikiančioms) galimybę veikti išskirtinėmis sąlygomis iš dalies valstybės reguliuojamoje, sąžingos konkurencijos pagrindais veikiančioje sveikatos priežiūros paslaugų rinkoje.

Mūsų nuomone, Aprašo 6, 8, 11 ir 12 punktai neatitinka Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimų, nes remiantis minėtų Aprašo punktų nuostatomis sudaromos sąlygos tam tikroms ASPĮ:

- piktnaudžiauti padėtimi ir riboti pacientų pasirinkimo teisę gauti ASPP kitose ASPĮ;
- veikti išskirtinėmis sąlygomis, išvengiant sąžiningos konkurencijos su kitomis ASPĮ teikiant ASPP pacientams.

Prašome įvertinti pateiktus argumentus ir nurodytą ydingą teisinio reglamentavimo poveikį konkurencinei aplinkai ASPP sektoriuje bei paciento pasirinkimo teisei:

1. įvertinti Aprašo 6, 8, 11 ir 12 punktų atitiktį Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams bei jų poveikį sąžiningos konkurencijos užtikrinimui ASPP rinkoje, ASPĮ tarpusavio konkurencijai bei pacientų teisei pasirinkti kitose ASPĮ teikiamas ASPP;
2. atlikti tyrimą tikslu nustatyti, kaip yra užtikrinamos sąžiningos konkurencijos sąlygos ASPP sektoriuje bei įgyvendinamos paciento pasirinkimo teisės ASPĮ, t.y. įvertinti procentinį santykį ASPĮ „vidinių“ (toje pačioje ASPĮ) ir „pilnaverčių“ (neapsiribojančių ta pačia ASPĮ) siuntimų ambulatorinių specializuotų ASPP gavimui ir brangiųjų tyrimų bei procedūrų atlikimui bei kokia vidutinė paslaugų laukimo eilė, skaičiuojant dienomis nuo vidinio siuntimo išrašymo momento;
3. kreiptis į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją:
  - 3.1. įpareigojant pakeisti Aprašo 6, 8, 11 ir 12 punktų sąlygas, panaikinant nustatytą ASPĮ teisę išduoti „vidinius“ siuntimus, pagal gal kuriuos pacientai siunčiami ASPP tik toje pačioje ASPĮ, nustatant teisinį reglamentavimą, kad visais atvejais ASPĮ privalėtų išduoti pacientams siuntimus, pagal kuriuos pacientams būtų užtikrinta teisė gauti ASPP tiek toje pačioje, tiek ir kitose ASPĮ;
  - 3.2. užtikrinant, kad atvejais pacientams, kurie siunčiami ambulatorinėms specializuotoms ASPP gauti ir brangesiems tyrimams bei procedūroms atlikti, visose ASPĮ būtų išrašomi pagal Aprašo sąlygas 027 ar laisvos formos pilnaverčiai siuntimai, sudarantys galimybę pacientams tinkamai ir informuotai pasirinkti ASPP tiek toje pačioje, tiek

ir kitose ASPĮ, įpareigojant ASPĮ informuoti jose dirbančius gydytojus bei jų paslaugomis besinaudojančius pacientus: (a) apie pacientų pasirinkimo teisę ir jos įgyvendinimo tvarką; (b) apie galimybę pacientams gauti tiek toje pačioje, tiek ir kitose ASPĮ reikiamas paslaugas; (c) apie būtinybę rašyti pilnaverčius siuntimus pagal Aprašo sąlygas.

Pagarbiai

Lietuvos privačių sveikatos priežiūros
įstaigų asociacijos prezidentas

Dr. Laimutis Paškevičius